

Arbetsmiljöguide #2.1 Planering och genomförande av Schaktningsarbeten

Syfte/ Omfattning

Guiden syftar till att ge konkret vägledning för entreprenören till best practice vad gäller säkra schaktningsarbeten och på så sätt motverka risker som föreligger för att schakten kan rasa eller kollapsa.

Projektering av schaktningsarbeten

En schakt är inte bara ett tillfälligt hål i marken utan ska vara en beräknad konstruktion. Jord väger knappt 2ton/m³, så ett ras kan ge stora skador.

Förstavalet bör vara att använda rasskyddssystem. BAS-P ansvarar för samordningen som erfordras vid utformningen av schakten och övriga konstruktioner/installationer.

Rådgör alltid med geotekniker i följande fall:

- Marken mindre än 1 m bakom släntkrön kommer att utsättas för belastning ifrån exempelvis maskiner eller upplag
- En temporär schakt i lera som skall stå öppen i mer än någon vecka
- Risk föreligger för att de schaktinducerade rörelserna kan skada intilliggande befintliga byggnader, ledningar, etc.

I svårbedömda situationer hänvisas till skriften Schakta Säkert (2015) från SGI, alternativt kontaktas geotekniker.

Naturligt avsatt jord:

Schaktdjup	Arbetsgång
0- 1 meter	Schaktansvarig kan själv utforma schakten.
1-1,5 meter	<p>Schaktbotten <u>över</u> grundvattenytan: Schaktansvarig kan själv utforma schakten.</p> <p>Schaktbotten <u>under</u> grundvattenytan:</p> <p>Schakt i friktionsjord: Schakten ska utformas i samråd med geotekniker</p> <p>Schakt i lera: Schakten utformas i samråd med geotekniker, alternativt kan man använda sig av de generella typsektionerna som redovisas i Bilaga 6 i skriften Schakta Säkert</p>

1,5- 4 meter	<p>Schaktbotten <u>ovan</u> grundvattenytan:</p> <p>Schakt i friktionsjord: Schakten kan utformas enligt generell typsektion som redovisas i Bilaga 6 i skriften Schakta Säkert</p> <p>Schakt i lera: För utformning i lera kan typsektionerna enligt Bilaga 6 i skriften Schakta Säkert användas.</p>
	<p>Schaktbotten <u>under</u> grundvattenytan:</p> <p>Schakt i friktionsjord: Schakten ska utformas i samråd med geotekniker</p> <p>Schakt i lera: För utformning i lera kan typsektionerna enligt Bilaga 6 i skriften Schakta Säkert användas.</p>
Djupare än 4 meter	Schakten ska utformas i samråd med geotekniker

Fyllnadsmassor:

Schaktdjup	Arbetsgång
0- 1 meter	Schaktansvarig eller erfaren platschef/arbetsledare med stöd av schaktansvarig kan utforma schakten
Djupare än 1 meter	Schakten ska utformas i samråd med geotekniker

Planering

- I den geotekniska dokumentationen ska du finna föreskrivna släntlutningar.
- Se till att utforma kontrollplaner för schakten.
- Bered arbetet och dokumentera det i en Arbetsberedning. Tänk på alla tänkbara faror.
- Beskriv tydligt metodval, maskinval, materialupplag och transportvägar.
- Vid schakt i sprängmassor eller då det finns el eller andra serviser i marken eller luften i närheten av schakten, kan du behöva införa kompletterande rutiner.

Utförande av arbetet

- I de fall rasskyddssystem används är utgångspunkten daglig kontroll och tillverkarens instruktioner.
- Gör en genomgång med arbetslaget innan arbetet påbörjas på morgonen.
- Utför en kontroll på morgonen före arbetena påbörjas, så vet du om något hänt sedan föregående dag, och om schakten är säkert att jobba i.
- Minimera antalet personer i schakten, bara behörig personal bör vistas där.
- Ha alltid någon som ser vad om händer i schakten om det finns personer där.
- Maskinisten bör inte själv vara i schakten utan ha överblick över schakten och kunna agera om något händer.
- Organisera löpande kontroller.
- Om sprickor upptäcks i eller på kanten av schakten, eller någon annan avvikelse slås stopp omedelbart. Ev. kan projektets geotekniker behöva kontaktas.
- Om ett tillbud, eller skada inträffar avbryts arbetet omedelbart.

Referenser: Arbetsmiljöstandard #2 Schaktningsarbete.
Säker schakt, SIG/ Svensk Byggtjänst.
Utbildning Säker schakt, Entreprenörsskolan.